

Europeizacja i jej transfer na polityki publiczne państw członkowskich Unii Europejskiej. Wybrane przykłady – Polska

PIOTR SOLARZ

Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie
Warszawa

ORCID: 0000-0002-2846-6297

STRESZCZENIE

Artykuł przedstawia wiedzę na temat europeizacji i jej transferu na polityki publiczne państw członkowskich Unii Europejskiej, na wybranym przykładzie polityki rolnej Polski. Europeizacja jest narzędziem zrozumienia procesów wywierania wpływu przez Unię na kraj członkowski oraz analizy, czy presja Unii wywołuje jakąś reakcję krajów członkowskich. Definicja europeizacji wykorzystana w tym artykule łączy trzy tradycyjne definicje tego pojęcia: po pierwsze, z dołu na górę (przesyłania), po drugie, z góry na dół (pobierania), i po trzecie, okrągła europeizacja. Istnieje również spora grupa badaczy rozumiejących europeizację jako adaptację narodowych polityk oraz struktur zarządzania państwem do poziomu europejskiego oraz projekcję narodowych preferencji w Unii Europejskiej. Niniejszy artykuł podejmuje próbę przedstawienia i wyjaśnienia istoty i współczesnych trendów europeizacji.

S ł o w a k l u c z o w e: europeizacja, polityki publiczne, transfer, Unia Europejska

* * *

Rozpatrywana w artykule problematyka jest przedmiotem ożywionych polemik i kontrowersji wśród przedstawicieli różnych dyscyplin wiedzy, jak np.: prawo, nauki polityczne, socjologia, ekonomia czy geografia, ale także praktyków zajmujących się na co dzień tym zagadnieniem. Powstała już niezwykle bogata literatura, a liczba proponowanych podejść i analiz dynamicznie się rozwija. Niektórzy autorzy podchodzą jednokierunkowo, a więc monotematycznie, np. wyprowadzają pojęcie europeizacji

z nauk prawnych, rozumiejąc ją jako dochodzenie przez polską administrację do pewnego standardu administracji europejskiej¹.

Jednak jak słusznie zauważają Goetze i Hix, pojęcie europeizacji rozumie się szeroko, to znaczy przez wpływy Unii Europejskiej i procesu integracji europejskiej na przemiany polityczne, gospodarcze i społeczne w obrębie każdego z poszczególnych jej państw członkowskich. Jest to wynik pogłębiania procesu integracji europejskiej i legalizacji nowych obszarów polityk wspólnotowych w obszarach polityk wewnętrznych poszczególnych państw przez zwiększanie presji na państwa członkowskie, aby dostosowywały się do norm prawa Unii Europejskiej².

Z drugiej strony mamy do czynienia z definicją wąską, ograniczającą interpretację europeizacji do procesów transformacji wewnętrznych polityk publicznych państw członkowskich, które są zależne od procesu integracji europejskiej. Jednak, jak zauważa Radaelli, definicja ta stała się bardziej złożona i nabrała szerszej, wieloaspektowej treści³. Dlatego celem artykułu będzie po pierwsze próba przedstawienia dorobku powstałego wokół dyskusji-debaty, która była prowadzona i toczy się nadal wśród przedstawicieli różnych dziedzin nauki nad pojęciem europeizacji, wyjaśniając jej powstanie, rozwój i ewolucję, natomiast druga część będzie odnosiła się do wyjaśnienia, na czym polega przeniesienie, czyli transfer europeizacji na polityki publiczne poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, przedstawiony na wybranym przykładzie – Polski i jej polityki rolnej.

Przechodząc zatem do przedstawienia istoty pojęcia europeizacji, należy podkreślić, że liczne badania przedstawicieli różnych dyscyplin nauki doprowadziły do, z jednej strony, znacznego uszczegółowienia tego pojęcia a z drugiej do powstania niuansów w zakresie jego interpretacji. Dlatego należy zdać sobie sprawę ze znacznej złożoności tego pojęcia i ukształtowania się trzech metodologicznych podejść do europeizacji lub, jak to nazywa Radaelli, trzech tradycyjnych definicji europeizacji⁴. Pierwsza to z dołu na górę (przesyłanie), druga z góry na dół (pobieranie) i trzecia nazywana kołową lub okrągłą europeizacją.

Rozważając w dalszej części artykułu różnorodność istniejących definicji, należy stwierdzić z całym przekonaniem, że nie są to niepodważalne definicje lecz jedynie zestaw spornych dyskursów i narracji, które toczą się wo-

¹ Dolnicki Bogdan, „Ustrój samorządu terytorialnego w świetle standardów europejskich”, w Janku Zbigniew, Leoński Zbigniew i in. *Europeizacja polskiego prawa administracyjnego* (Wrocław 2005), 133-160.

² Goetze H. Klaus, Hix Simon, „Introduction: European Integration and National Political Systems”, *West European Politics* 23, nr 4 (2000): 1-25.

³ Radaelli M. Claudio, „Policy Transfer in the European Union: Institutional Isomorphism as a Source of Legitimacy”, *Governance an international journal of policy, administration and institutions* (December 2002): 25-43.

⁴ Tamże, 25-43.

kół europeizacji i transferu na polityki wewnętrzne poszczególnych państw członkowskich. Celem tych definicji jest dalsza inspiracja do nowych badań, dyskusji-debat nad dynamicznie zmieniającym się pojęciem europeizacji.

1. Ewolucja europeizacji – z przesyłania do pobierania

Do końca lat 90. XX w. to wewnętrzne polityki krajowe były *modus vivendi* – zmiennymi niezależnymi w badaniach europejskich w obszarze procesu integracji europejskiej. Oznaczało to, że w tym okresie naukowcy wykorzystywali do badań głównie współzależności między podmiotami krajowymi a europejskimi, aby wyjaśnić, w jaki sposób system instytucjonalno-prawny Unii Europejskiej, przyjęty jako europejski wzorzec, został zaadaptowany na poziomie krajowym, to znaczy w politykach wewnętrznych poszczególnych państw członkowskich. Tak więc badania koncentrowały się na wpływie integracji europejskiej na polityki wewnętrzne poszczególnych państw Unii. Głównym problemem badawczym była próba odpowiedzi na pytanie: W jaki sposób przekazywane kompetencje na szczeblu ponadnarodowym wpływają na polityki publiczne poszczególnych państw członkowskich?⁵

Badania na temat, w jaki sposób proces integracji europejskiej wpływa na wewnętrzne polityki publiczne państw członkowskich, rozpoczęły się na początku lat 70. XX w., a ich rozkwit przypada na ostatnią dekadę XX w. Jedną z pierwszych definicji europeizacji sformułował Robert Ladrech, który określił ją jako „stopniowy proces dezorientacji kierunku i kształtu polityki do tego stopnia, że działalność Komisji Europejskiej stała się częścią kształtowania wewnętrznych polityk publicznych państw członkowskich”⁶. W ten sposób integracja europejska została potraktowana jako czynnik – przyczyna, który stopniowo przekształca wewnętrzne polityki publiczne państw członkowskich. Integracja europejska staje się czynnikiem objaśniającym obserwowane zmiany w funkcjonowaniu publicznych polityk krajowych. Innymi słowy, integracja europejska jest uważana za zmienną niezależną wpływającą na przekształcanie wewnętrznych polityk publicznych jako wynik integracji europejskiej.

Inni badacze tego okresu – Thomas Risse, Maria Green Cowels i James Coporaso – zdefiniowali europeizację w szerszym kontekście jako „powstanie i rozwój na poziomie europejskim (Unii Europejskiej) odrębnych struktur zarządzania, które są instytucjami politycznymi, prawnymi i spo-

⁵ Howell E. Kerry, „Developing Conceptualisations of Europeanisations: A Study of Financial Services”, *Politics* 41, nr 1 (2004): 21.

⁶ Robert Ladrech, *Europeanization and National Politics* (New York: Palgrave Macmillan TJ International Ltd., 2014), 34.

łecznymi związanymi z rozwiązywaniem problemów politycznych, które sformalizowały interakcję pomiędzy aktorami i polityką specjalizującą się w tworzeniu oficjalnych norm prawa Unii Europejskiej⁷⁷. Ta definicja, w odróżnieniu od definicji Roberta Ladrecha, jest bardziej złożona z uwagi na fakt, że europeizacja w takim właśnie ujęciu staje się jednocześnie zmienną zależną i niezależną, ponieważ proces integracji europejskiej – to jest zarządzania europejskiego – wywiera wpływ na wewnętrzne polityki publiczne państw członkowskich Unii Europejskiej. Definicja ta jest ambiwalentna, bowiem integruje zjawisko integracji europejskiej, które naukowcy nazywają „przesyłaniem”, z europeizacją, o której mówi się w kontekście „pobierania”⁷⁸.

To pobierające podejście jest częścią trójfazowego modelu, który został opracowany przez Risse w 2001 r. To właśnie za pomocą tego modelu możemy próbować wyjaśniać tak złożony i wielowymiarowy proces europeizacji i jej transferu w odniesieniu do relacji: po pierwsze – integracja europejska, po drugie: presja, i po trzecie: adaptacja.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że drugim modelem badań jest próba wyjaśniania procesu europeizacji i jej transferu przez mierzenie zgodności między europejskimi normami a krajowymi normami w poszczególnych państwach członkowskich Unii. Ten pomiar jest bardzo ważny a jego wynik określony został w literaturze jako „dopasowanie” lub „niedopasowanie”, to znaczy im większa jest zgodność w obszarze, gdzie normy, struktury lub instytucje na krajowym poziomie są zbliżone do norm, struktur lub instytucji na europejskim poziomie – tym łatwiej dla Unii Europejskiej o wpływ na poziom krajowy w poszczególnych państwach członkowskich.

W końcu trzecią fazą modelu badania jest analiza instytucji krajowych⁹. Badacze tego procesu analizują, w jaki sposób instytucje krajowe poszczególnych państw członkowskich przyjmują presję wywieraną przez instytucje i organy Unii Europejskiej.

Podsumowując, pierwszym elementem rozpatrywanym przy analizie europeizacji jest stopień, w jakim państwo członkowskie jako podmiot integracji europejskiej określa kierunek i kształt europejskiej polityki publicznej. Drugi element odnosi się do przymusu, w jakim krajowa polityka publiczna poddawana jest przekształceniom na skutek integracji europejskiej. W końcu trzeci element dotyczy sprzeciwu państwa członkowskiego wobec integracji europejskiej.

⁷⁷ James Caporaso, „Toward a Normal Science of Regional Integration”, *Journal of European Public Policy* 15 (2008): 45.

⁷⁸ Tamże, 15.

⁹ Sabine Saurugger, *Theoretical Approaches to European Integration* (New York: Palgrave Macmillan TJ International Ltd., 2014), 123.

2. Okrągła – kołowa europeizacja

Zagadnienie to szczegółowo badał Claudio Radaelli, który w wyniku przeprowadzonych badań nad procesem integracji europejskiej stwierdził, że niemożliwe jest istnienie europeizacji, nie biorąc pod uwagę procesu, który w pierwszej kolejności doprowadził do ustanowienia na poziomie europejskim – Unii Europejskiej – reguł, czyli zasad. Dlatego zdefiniował europeizację jako „proces, dyfuzji instytucjonalizacji formalnych i nieformalnych reguł, procedur, paradygmatów politycznych, stylów i sposobów działania i wspólnych norm, które są po raz pierwszy określone i skonsolidowane w procesie formułowania polityki publicznej Unii Europejskiej a następnie włączone do struktur instytucjonalno-prawnych krajowych polityk publicznych państw członkowskich Unii”¹⁰. Ta, tak obszerna, definicja wyraźnie wskazuje, że europeizacja nie jest procesem liniowym lecz kołowym, który w nowy sposób wyjaśnia wpływ procesu integracji europejskiej na poszczególne państwa członkowskie. Taki właśnie punkt widzenia na europeizację został potwierdzony przez badania, które prowadzili Bruno Palier i Yves Surel. Stwierdzili oni, że europeizacja to „wszystkie instytucjonalne, strategiczne i normatywne procesy dostosowawcze instytucji i prawa krajowego poszczególnych państw członkowskich wywołane procesem integracji europejskiej”¹¹. W tym kontekście należy zauważyć, że przeprowadzone badania empiryczne opierały się na analizie procesu, który doprowadził do ustanowienia konkretnej normy czy zasady na poziomie europejskim, co następnie przyczyniło się do refleksji, w jaki sposób zasada ta, norma, została włączona do krajowego porządku instytucjonalno-prawnego w obszarze polityk publicznych poszczególnych państw członkowskich Unii¹².

Ta tzw. kołowa logika pokazuje, jak w dowolnym momencie krajowy i europejski model wzajemnie na siebie oddziałują. Ta niezależność podsystemów – z jednej strony europejskiego, a z drugiej państwowego – bardzo dobrze wpływa na wewnętrzne polityki krajowe państw członkowskich Unii Europejskiej zarówno na poziomie struktury konstytucyjnej państwa – ustrój, jak i na poziomie wewnętrznym. Jednak w tym kontekście bardzo trudne staje się rozróżnienie zmiennych zależnej i niezależnej. Ta metodologiczna dwuznaczność stwarza problemy nad prowadzonymi badaniami i nad obszarami procesu europeizacji. Tak więc pojmowanie europeizacji z tego właśnie punktu widzenia stwarza dwa podejścia – pierwsze, do-

¹⁰ Tamże, 120.

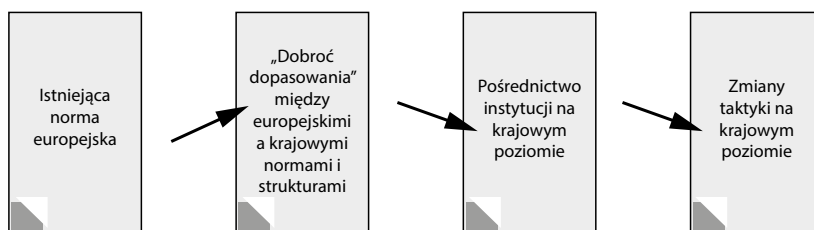
¹¹ Tamże.

¹² Palier Bruno, Surel Yves, „Les trois l’ et l’analyse se l’Etat en action”, *Revue française de science politique* 55, nr 1 (2005): 7-32

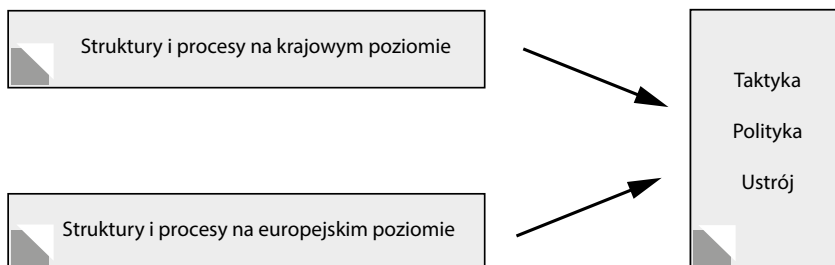
puszczając koncepcję współzależności, przez którą można badać stopień pogłębiania europeizacji zarówno na poziomie państwowym, jak i europejskim – to znaczy Unii Europejskiej¹³. Z drugiej strony definicja ta dopuszcza badanie europeizacji za pomocą polityki porównawczej i narzędzi polityk publicznych.

Tak więc w przeciwieństwie do głównego nurtu literatury w zakresie europeizacji, który analizuje struktury i instytucje krajowe, ta nowa koncepcja podkreśla wyraźnie fakt, że stosunki między integracją europejską a europeizacją są bardziej dialektyczne niż jednokierunkowe. To podkreśla zmianę z modelu przyczynowego na model współzależności, który jest o wiele trudniejszy w zakresie operacjonalizacji badań – co pokazuje poniższy rysunek.

Rys. 1. Europeizacja – z przesłania do pobierania

Rysunek numer 2. Kołowa europeizacja

Podsumowując, dotychczasowe badania nad procesem integracji europejskiej doprowadziły do powstania trzech metodologicznych podejść, które stały się trzema podstawowymi rodzajami europeizacji. Pierwsza, tradycyjna – a dziś przestarzała – definicja polega na rozumieniu europeizacji jako powstania wyraźnych europejskich struktur zarządzania, na-

¹³ Tamże, 18-19.

zwana przez badaczy „przesyłaniem”¹⁴ (Risse, Greek Cowles i Caporaso). Druga bardziej koncentruje się na stopniowej integracji europejskiego modelu w krajowych politykach publicznych państw członkowskich (Ladrech, Wessels, Borzel) i jest nazywana przez badaczy „pobieraniem”. Trzecia, która stwierdza, że europeizacja nie jest procesem liniowym, tylko kołowym, w którym integracja europejska wpływa na polityki publiczne poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, a następnie znów na integrację europejską¹⁵.

3. Obszary europeizacji

To próba odpowiedzi na pytanie, co może zostać zeuropeizowane. Jak dotąd współczesne badania nad europeizacją zajmowały się wyłącznie państwem jako podmiotem, natomiast wraz z przyjęciem modelu kołowego zaczęto analizować takie obszary, jak polityki publiczne czy ustrój stanowiące swoiste subpodmioty badań. To właśnie w ten sposób łatwiej będzie zrozumieć, na czym polega transfer europeizacji na polityki publiczne poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Po pierwsze, obszar obejmujący polityki publiczne, który od niedawna stał się autonomicznym podmiotem badań, koncentruje się przede wszystkim na państwie jako organie wykonawczym, na jego instytucjach publicznych i prywatnych w kontekście przyjmowania norm systemu prawa Unii Europejskiej do krajowego porządku prawnego. W tym obszarze europeizacja może przyjmować formę bezpośrednią lub pośrednią. Bezpośrednie formy odnoszą się do tworzonych nowych struktur czy instytucji zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym, wewnątrzpaństwowym. Po drugie, działa to jak katalizator przez tworzenie nowych form instytucjonalnych na poziomie wewnątrzpaństwowym, takich jak np. komisje parlamentarne do spraw Unii Europejskiej lub nowe organy czy departamenty w ministerstwach, natomiast pośrednie efekty odnoszą się do uszanowania nowych obszarów działania partii politycznych o charakterze eurosceptycznym. Wpływa to na podziały polityczne i prowadzi do nowego kierunku badań nad analizą eurosceptyzmu.

Drugim obszarem jest ustrój – badania odnoszą się do analizy wpływu na konstytucje i wewnątrzpaństwowy porządek prawny. W tym zakresie badania nad europeizacją koncentrują się wokół europeizacji ustroju, odnosząc się do zmian konstytucji i przekształcaniu demokracji na wewnątrzpaństwowym poziomie. Badania te wyraźnie wskazują, że euro-

¹⁴ Tamże, 7-32.

¹⁵ Risse Thomas, „Global Governance and Communicative Action”, *Government and Opposition* 39 *Journal of European Public Policy* 2 (2004): 288-313.

peizacja nie wpływa formalnie na zmianę konstytucji w poszczególnych państwach członkowskich, jej wpływ widoczny jest jedynie w zakresie stanowienia norm i wartości prawnych kształtujących się w ramach autonomii wewnątrz państwa członkowskiego. Tu dochodzimy do badań nad zgodnością lub niezgodnością norm wewnątrzpaństwowych z prawem Unii Europejskiej. Pierwsze badania w tym zakresie koncentrowały się nad porównaniem zgodności prawa Unii z systemem prawa państwa członkowskiego. I te właśnie badania wykazały zgodność systemów prawnych różnych państw europejskich z systemem prawa Unii Europejskiej. Badania nad europeizacją stały się podstawą do wykazania, jak bardzo zróżnicowany był stopień wdrażania systemu prawa unijnego na poziom wewnątrzpaństwowy w poszczególnych państwach członkowskich. Te zróżnicowania stały się widoczne, gdy dokonano analizy wielu elementów pośrednich między systemem prawa Unii i regulacjami wewnątrzpaństwowymi. Dzięki tym badaniom zaczęto określać już nie tylko na ile prawo Unii Europejskiej pokrywa się z odpowiednim prawem państwowym, ale na ile polityczne struktury państwa „mieszczą się” w standardach europejskich¹⁶. Im bardziej struktury (rozumiane jako historyczne instytucje czy ekonomiczne, społeczne lub kulturowe mechanizmy) są podobne do tych istniejących na poziomie wewnątrzpaństwowym – tym łatwiejsza staje się ich adaptacja.

W tym kontekście europeizacja w poszczególnych państwach członkowskich jest mierzona stopniem zgodności z prawem Unii Europejskiej. Wypełnianie prawa unijnego jest jednym z podstawowych kryteriów członkostwa w Unii. Dlatego państwa ubiegające się o członkostwo powinny zintegrować swój system prawny z systemem Unii przez przyjęcie *acquis communautaire*.

4. Transfer europeizacji na polityki publiczne państw członkowskich Unii Europejskiej. Polska – polityka rolna

Aby odpowiedzieć na pytanie, jaki wpływ na polską politykę rolną ma Unia Europejska, a więc przejść do drugiej części niniejszego artykułu, należy prześledzić dwa procesy europeizacji:

1. *downloading* – polegający na przekazywaniu preferencji unijnych na poziom kraju członkowskiego (z góry na dół);
2. *uploading*, czyli przekazywanie narodowych preferencji na poziom Unii Europejskiej (z dołu do góry).

Z uwagi na obszerny zakres badań w niniejszym artykule ograniczę się jedynie do przedstawienia analizy adaptacji polskiej polityki. Przez ada-

¹⁶ Tamże, 288-313.

ptację do europejskiej polityki rolnej rozumie się zmianę polityki narodowej lub zachowań i przekonań głównych aktorów politycznych, której skutkiem jest zbieżność polityki państwowej z polityką zagraniczną Unii Europejskiej. Adaptacja oznacza również – ze względu na uczestnictwo w europejskiej polityce rolnej – zmianę stanowisk lub utworzenie nowego stanowiska w jakiejś wcześniej niepodjętej kwestii. Aby zminimalizować koszt adaptacji a zmaksymalizować korzyści, państwo stara się przenieść swoją narodową koncepcję danej polityki na poziom europejski. Im bardziej koncepcja danej polityki na poziomie unijnym jest zbieżna z narodową, tym niższe są koszty adaptacji ponoszone przez państwo członkowskie. Oznacza to również, że jeśli niedopasowanie jest duże, to i koszt zaadaptowania się do Unii jest większy, a presja adaptacyjna ze strony Unii zmusza państwo do reagowania.

Jednym z kluczowych obszarów poddanych bardzo silnym wpływom ze strony Unii Europejskiej jest polityka rolna. Wiąże się to przede wszystkim z bogactwem regulacji prawa Unii w omawianym obszarze, które trzeba było przyjąć, a także znaczącymi środkami finansowymi pochodzącymi z budżetu unijnego przeznaczonymi na realizację tych polityk.

Można więc przypuszczać, że zakres europeizacji instytucji krajowych realizujących te polityki jest bardzo duży, gdyż silnie wzmacniają ją zarówno instrumenty regulacyjne, jak i finansowe.

Zaczynając od uwarunkowań i korzyści z europeizacji polityki rolnej, pragnę podkreślić, że nastąpił duży rozwój ustawodawstwa, a także orzecznictwa w tym obszarze. Potrzeba było zmiany polityki rolnej, kierunku jej rozwoju dyktowanego aktami prawnymi, do których trzeba było się dostosować, wstępując do Unii Europejskiej. To wszystko było zdeterminowane przez czynniki zarówno w znaczeniu międzynarodowym, jak i regionalnym czy lokalnym. Wpłynęły na to m.in. takie procesy jak:

- globalny kryzys gospodarczy
- niestabilność rynków
- wzrost cen żywności, które zwróciły uwagę na bezpieczeństwo żywnościowe w znaczeniu dzisiejszych potrzeb oraz przyszłego wzrostu zapotrzebowania na żywność.

W tym kontekście trzeba zwrócić uwagę na korzyści wynikające z europeizacji polityki rolnej, do których należy:

- europeizacja prawa rolnego podtrzymuje rolnictwo we wszystkich regionach Unii
- ochrona objętych kryzysem sektorów unijnego rolnictwa w ramach umów zawieranych przez Unię

- ograniczenie wsparcia zakłócającego handel w związku z rokowaniami na forum Światowej Organizacji Handlu (WTO)
- rolnictwo zrównoważone, które zapewnia właściwy poziom produkcji i dochodów producentom rolnym
- zrównoważenie formy gospodarowania na gruntach o niekorzystnych warunkach po to, by zapewnić rolnicze użytkowanie ziemi oraz przeciwdziałać pojawiającym się problemom demograficznym.

Rozważając wspomniane argumenty, należy przyznać, że europeizacja polityki rolnej podtrzymuje rolnictwo we wszystkich regionach Unii Europejskiej. Ustawodawca europejski wyróżnia rolnictwo zrównoważone, które zapewnia właściwy poziom produkcji i dochodów producentom rolnym. Oznacza to także zrównoważone formy gospodarowania na gruntach o niekorzystnych warunkach po to, by zapewnić rolnicze użytkowanie ziemi oraz przeciwdziałać pojawiającym się problemom demograficznym. Wykazane potrzeby wsparcia dla rolnictwa na tych obszarach, prawne instrumenty tej pomocy w ustawodawstwie polskim, można uznać za przejaw europeizacji prawa rolnego.

O europeizacji słyzy się głównie od momentu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, lecz badania naukowe obejmujące ten zakres mają swój początek już w latach 70. XX w. W związku z różnorodną interpretacją europeizacji, celem niniejszego artykułu była próba przedstawienia różnorodnego i wielowymiarowego podejścia do istoty europeizacji, które wynika przede wszystkim z faktu, że literatura dotycząca tego procesu rozwija się bardzo szybko i dlatego samo to pojęcie interpretowane jest na wiele sposobów. Dotyczy wielu zjawisk i procesów, które dzieją się na kontynencie europejskim.

W kontekście tego, na czym polega przeniesienie, czyli transfer europeizacji na polityki publiczne poszczególnych państw członkowskich Unii, podsumowując, należy stwierdzić, że proces europeizacji przebiega w różny sposób w zależności od państwa członkowskiego. Zależy to głównie od poziomu dopasowania istniejących już struktur państwowych i instytucji do polityki Unii Europejskiej.

Wraz z rozwojem europeizacji wytworzyły się mechanizmy jej procesu, za pomocą których uzyskać można wyjaśnienie wpływu polityki europejskiej na politykę państw członkowskich:

Pierwszy – najbardziej bezpośredni – Unia Europejska w sposób konkretny i precyzyjny określa wymagania co do instytucji państw członkowskich (tj. „docelowy model instytucjonalny”), które należy spełnić.

Drugi – bardziej pośredni i ukryty – ustawodawstwo Unii Europejskiej modyfikuje kontekst wewnętrzny instytucji, zmienia reguły polityki wewnętrznej państwa przez zmiany w strukturach, dystrybucji władzy i zasobów, co prowadzi do modyfikacji równowagi politycznej i instytucjonalnej.

Trzeci – najsłabszy, najbardziej pośredni – polityka Unii Europejskiej działa na aktorów, na zmianę ich przekonań, oczekiwań, co ma wpływ na ich strategie, preferencje i ostateczne działania.

Składniki wymienionych mechanizmów możemy odnaleźć praktycznie w każdej polityce Unii, lecz każda z nich charakteryzuje się różnym ich zespoleniem, kombinacją.

Bibliografia:

- Caporaso James. “Toward a Normal Science of Regional Integration”. *Journal of European Public Policy* 15 (2008).
- Dolnicki Bogdan. „Ustrój samorządu terytorialnego w świetle standardów europejskich”. W Janku Zbigniew, Leoński Zbigniew i in., *Europeizacja polskiego prawa administracyjnego*. Wrocław 2005.
- Goetze H. Klaus, Hix Simon. “Introduction: European Integration and National Political Systems”. *West European Politics* 23, nr 4 (2000).
- Howell E. Kerry. “Developing Conceptualisations of Europeanisations: A Study of Financial Services”. *Politics* 41, nr 1 (2004).
- Ladrech Robert. *Europeanization and National Politics*. New York: Palgrave Macmillan TJ International Ltd., 2014.
- Palier Bruno, Surel Yves. “Les trois l’ et l’analyse se l’Etat en action”. *Revue française de science politique* 55, nr 1 (2005).
- Radaelli M. Claudio. “Policy Transfer in the European Union: Institutional Isomorphism as a Source of Legitimacy”. *Governance an international journal of policy, administration and institutions* (December 2002).
- Risse Thomas. “Global Governance and Communicative Action”. *Government and Opposition* 39 *Journal of European Public Policy* 2 (2004).
- Saurugger Sabine. *Theoretical Approaches to European Integration*. New York: Palgrave Macmillan TJ International Ltd., 2014.

**Europeanisation and its transfer to public policies
of European Union member states.
Selected examples – Poland**

SUMMARY

The article presents the knowledge about Europeanisation and its transfer to public policies of European Union Member States on a selected example of Poland's agricultural policy. Europeanisation is a tool for understanding the processes of influence by the Union on a member state and for analysing whether the pressure of the Union causes any reaction of the member states. The definition of Europeanisation used in this article combines three traditional definitions of Europeanisation: first: bottom to top (upload), second: top to bottom (download), and third: Europeanisation circle. There is also a large group of researchers understanding Europeanisation as the adaptation of national policies and structures for managing the state to the European level, and the projection of national preferences in the European Union. The article attempts to present and explain the essence and contemporary trends of Europeanisation.

K e y w o r d s: Europeanisation, public policies, transfer, European Union